gut eius partes actu diuise ꝓtinẽt in se ꝓtes in quas ꝑt diuisio sine statu ꝓcedere ꝑm hoc inuenit ibi infinitũ. constat aũt q infinitũ hz rõnem ꝓtenti et entis in potentia. et p ꝙsequens rõnem partis cuius est ꝓtineri. siliter habet rõnem materie cuius etiã est ꝓtineri. et rõnem igneti. qz ens in potẽtia seu materia nõ cognoscit nisi p actũ.

Correlariũ secundũ. Reliq assertiones sunt vere: que de infinito dicũtur famose. Patz verbi gratia. qz prima est q infinitũ reperitur in diuersis nõ vniuoce sicut vna natura. sed q̃dam analogia. Patz qz infinitũ inuenit in magnitudine z motu et tpe. que nõ sunt eiusdẽ generis. sed magnitudo ꝑm se est diuisibilis et motus ꝓpter magnitudinẽ. et tempus ꝓpter motũ. Alia est assertio q ꝙsideratio mathematicoꝝ nõ remouet. licet nõ ponat actu infinitũ. Cui cã est. qz inter magnitudines finitas potest saluari sufficienter tota ꝙsideratio mathematicoꝝ. Ultima est. q cũ sint quatuor cause infinitũ reducit ad genus cause materialis. et patz ex dictis. Correlariũ tercium Soluere rõnes quoꝝdũ superuis tactas nõ est difficile quib nitebant actu esse infinitũ ꝓcludere. Patz qz q̃daz earũ sunt oĩno defectuose. et q̃dam earum aliquã veritatem ꝓtinent. sed insufficientes sunt ad ꝓcludendũ ꝓpositum. ꝑt latius patet in fine tercij libri phisicoꝝ vbi philosophus p ordinẽ soluit ẽnqz rõnes antiquoꝝ Ad rõnes ad ꝑmã dicit. q licet infinitũ in actu nõ posset finiri neqz a nobis ꝓprehendi. tñ tene infinitũ a potentia. qõ hic diffinit. Ad secũdã dicit q extra finitũ est semp aliquid accipere qõ sit extra naturã finiti. sed extra infinitũ est semp aliquid accipere qõ tñ est de natura infiniti. et sic debet intelligi diffinitio. Et sic ꝑz responsio huius quesiti et p ꝙsequens omniũ q̃sitoꝝ huius tercij

Similiter aũt necesse ẽ phisicũ.

## Querit ꝑmo.

Vtrũ ꝙsiderare locum: pertineat ad phisicũ. Pro pte vera z affirmatiua est phs in principio huius quarti. in quo hoc multipliciter z efficacit ostẽdit Sed pro parte negatiua arguit. locus est mathematice ꝙsideratois. ergo nõ phisice. Scdo sic. oĩs passio est in suo subiecto. sed locus nõ est in ente mobili. g nõ est passio ei. Minor. ꝓbat. qz ecõtra ens mobile est i loco

Maior. Consideratõem a naturali scia nõ auferũt tria motiua scientie ꝓtraria. Minor. Ostẽdit antiquoꝝ sophistica ratio: q ad phicũ ptinet loci ꝙsideratio Conclusio. Igit de loco tanq̃ de passiõe rei phisice: spectat naturalem ꝙsiderare

Maior ꝑz ex tribus rõnibus q̃ ex littera eliciũtur ꝓtra illa tria motiua. Prima rõ. qz ea q̃ sunt cõia oĩbus naturalibus maxime ptinẽt ad ꝙsideratõem naturalis phie. sed locus est coĩs oĩbus rebus naturalibus. g. Maior ꝓbat. qz talia sunt p se. z p ons ptinẽt ad eãdẽ sciam q̃ est de rebus naturalibus. Minor ꝓbat. qz oẽs res naturales sunt locabiles. Secũda rõ. qz scia naturalis ꝙsiderat de motu. sed ꝑma z cõissima spẽs motus est motus localis. q̃ ꝑsupponit locũ. Tercia rõ. qz plurima difficultas est circa certã notitiã de loco. nõ em antiq defecerũt aut ptermiserũt ꝙsideratõem loci ꝓpter facilitatẽ notitie de loco. sed qz non potuerũt attingere Minor ꝑz. vbi gra antiq sic arguebãt. qõd nõ est nusq̃ est. g q̃cq̃d est alicubi est. In isto argumẽto sunt duo ꝙsideranda. Primũ ptinet ad formam qz arguũt a destructõe aĩtis ad destructiõem ons. et sic ꝑmittit fallacia ons. Secũdũ ptinet ad materiã. qz antique estimabãt hãc passionẽ. scz esse in loco. esse ꝙuertibile cũ ente. Sed hec sophistica rõ subseruit ꝓsenti ꝓpositio. qz ꝑmi philosophãtes nõ posuerũt aliq entia nisi corpa sensibilia sensu tacta. quo dato oẽ ens est ens naturale ꝓprie loquẽdo. Patz g q loc hz ꝑfectate ad omne ens naturale. Ex si positio antiquoꝝ esset vera. tũc phisica esset ꝑma phia. eo q entia naturalia cẽnt ꝑma entia Et cuius hoc sit falsum. tñ p ipm ꝓbat aliq nõ ꝓpositũ.

Ex his ꝑz ꝓclusio. scz q loc est adeqta passio rei naturalis. loquor aũt de re naturali ꝓprie in actu existẽtis z mobilis z ꝺcscibilis ꝑm q natura stricte diffinita est i secũdo huius

Correlariũ. Cõsideratio de loco hz difficultates: ꝑpter varias ꝓprietates loco inexistẽtes. Patet p Aristo. in textu. qz quidã posuerũt locũ esse materiã. ꝺdã formaz. ꝺdã dimensionem separatã. inuitẽtes tñ ꝓprietatib loci. Etiã priores antiq nihil certi tractauerũt de loco. z hoc est signũ q ꝙsideratio de loco hz difficultatẽ. Ad rõnes. Ad ꝑmã ꝺr q diuerse scie pũt idẽ ꝙsiderare diuersimode z eq̃uoce. et sic est in ꝓposito Ad secũdã ꝺr q locus est passio extrinseca entis mobilis. g nõ oportz q sit in corpore locato subiective. sed est subiective in corpore locante et ptinet locatum

## Queritur secũdo

Vtrũ pioꝝ rõnes et experiẽtie: cõuincant locũ aliquid esse Pro pte affirmatiua est phs in littera. qui ꝓbat locum esse tribus rõnibus. Sed p pte negatiua posset argui sex rõnibus phi quib ꝓbat locum nõ esse. videant in textu.

Maior. Rationes vere et experientijs cõsone: ꝓbant locũ aliquid esse Minor. Omnes rõnes sunt sophistice: que nituntur simpliciter ꝓcludere locũ in rebus nõ esse Conclusio Facile est igitur ex diuersis apparẽtijs elicere: in rerũ natura locũ existere

Maior ꝓbat. qz videmus sibi inuicẽ corpora succedere in eodem vbi. ita q vbi prius fuit aqua postmodum erit aer. prout constat per experientiam. Et ergo potest elici talis ratio. sicut transmutatio ꝑm formã arguit materiam. ita transmutatio ꝑm locum arguit locum. sed ex prima transmutatiõe ꝓcessum est esse materiam. ergo vigore transmutatiõis secũde debet ꝓcedi locũ esse Secũda ratio. quia ex motu corporum simpliciũ ꝓcludi potest esse quãdam virtutẽ seu potentiã localem. z per consequẽs possumus ꝓcludere locum in rerũ natura existere Tercia ratio. quia antiqui posuerunt esse locũ. nam qui vacuũ posuerũt necessario ꝓcesserũt esse locũ. vt patet ex diffinitione vacui. Similiter hesiodus et alij theologantes poete principium et primũ omniũ posuerũt esse locum. et ita dederũt loco quãdam mirabilem prerogatiuam. scz q esset principium ꝙseruatiuũ aliorum a quo alia dependebant. et nõ econtra Minor ꝓbatur. qz locũ esse est simplicit verũ et per ꝙsequens rõnes peccãt que simplr ad oppositum laborant. Et ergo rões Aristotelis que vident pretẽdere locũ nõ esse sunt sophistice.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

et soluunk ab ipso post diffinitõem datam de loco. Et g̃ oporet responsalem esse oculatũ. qz declaratões h̃ posite nõ sunt sufficientes sine illis que habẽtur in copulatz

Ex his oĩbus relinquit conclusio nota Corrolariu. potẽtia quã ostendit motus corpis simplicis: est de genere cause finalis. Probak. qz vnũquodqz appetit suã ipsius ꝓseruatõem z pmanentiã. z qz naturalis locus ẽ ꝓseruatiuus locati. hinc est q̃ ꝑter finẽ sue cõseruatõis et pmanẽtie desiderant eẽ in loco ꝓprio z naturali. et hec est potẽtia seu virtus quã ostẽdit motus corpoꝝ simplicium Rationes contra conclusionem militantes solũuntur ab Aristotele.

**Querit tercio.** Utrũ concedendũ sit de loco q̃ sit dimensio separata: aut materia vel forma locato intrinseca. Pro pte affirmatiua arguit rationiby antiquoꝝ. Etiam locꝰ est accidens. ergo erit forma. Sed p pte negatiua z vera est sentẽtia Aristotelis ꝙtra Platonẽ z alios antiqs phos. vt patz ad longũ in textu phi.

**Haior. Antiquorũ rationes multiplr peccant: quibus locum esse formã aut materiam sententiant. Minor. Motiua antiquorum sunt valde puerilia: quibus crediderunt q̃ locus esset dimensio separata Cõclusio. Est igitur locus in rerũ natura: non tñ dimensio separata. nec materia vel forma.**

Haior probak. quia ab eis sumitur tale argumentũ forma est terminus ꝙtinens. z locus est terminus continens. g̃ locus est forma. Silr ex pte materie sic arguit. materia est receptiua successiue diuersoꝝ. z locus successiue recipit diuersa. igit locus est materia. sed hmõi argumenta manifeste delirant. ꝓmo q̃dem. qz arguitur ex puris affirmatiuis in scõa figura. scõo est ibi fallacia ꝓnis. tercio. qz eq̃uoce cõuenit loco z materie hoc quod dr recipere. z ita silr pt dici de argumẽto respectu forme.

Minor patz. qz antiqui mouebant ad sic dõm. eo q̃ in vase inter eius latera videtur esse talis separata dimensio et ad hoc ꝙfert q̃ aer est insensibilis q̃ nõ videt ingredi vel egredi ꝑter corpa sibĩ inuicem succedentia in vase. z sic tale spaciũ vocabant locum. z ergo dicebant locũ esse quãdam dimensionem separatam penetrãtẽ z recipientẽ oĩa. q̃ tamẽ hz latitudinem longitudinẽ z profunditatem. Et dicebãt eã separatam. eo q̃ nõ est q̃lificata aliq̃bus dispõibus q̃lificatiuis ꝓmis aut secũdis. sz illa motiua nõ sunt idonea nec fidedigna vt eis adhibeat fides ad aliquã conclusionẽ Ex illis inferr conclusio q̃ habet quatuor ptes. ꝓma patz ex dictis supius. Scõa pars patz. quia si ponẽda esset talis dimensio. tũc esset possibilis corpoꝝ penetratio. cuius oppositum patz ex rerũ experientia. Etiã talis dimẽsio vel esset substãtia vel accidens. nõ aũt substãtia. qz suba de se nõ habet dimẽsiões nec accñs. qz accñs p se existere naturaliter nõ põt Etiam tercio. qz si aliquod ens moueat de loco ad locũ. tũc etiã mouet cum eo q̃quid est inter eius latera. z ita locꝰ habebit locum. cũ quelibet dimẽsio sit locus vt deducit Aristoteles. Sed tercia z q̃rta partes patẽt ex declaratõe maioris Ad rões. ad primam dr q̃ oĩa motiua antiquoꝝ deficiunt z in aliquo peccant Ad scõam dr q̃ locus est forma accñtalis. sed antiqui volebant q̃ eẽt forma substantialis

**Querit quarto.** Utrũ sufficienter sub numero octonario: cõprehẽdant mõi eẽndi in alio ꝓ pte affirmatiua q̃siti est phs in textu. Sz q̃ sint pauciores ꝑbat. ꝙa locus est in aliq̃ sicut forma g̃ aliq̃d est in loco quinto mõ. Et q̃ sint plures probatur. quia aliquid est in alio sicut in tpe. z etiã sicut in signo. igitur.

**Haior. Ad determinandũ modos eẽndi in alio: se extẽdit diuersoꝝ artificũ cõsideratio.**

**Minor. Septẽ modi eẽndi in alio: q̃dã attributione diriuantur ab uno primo Conclusio. Igitur omnes modi in alio essendi: ad octonariũ possunt reduci.**

Propositio maior patz breuissime sic. qz aliqui illoꝝ modoꝝ sunt reales. alĩ sunt rõis. z sic habẽt attributionem ad diuersos artifices. Minor ꝓbatur. qz ꝓprissimus modus essendi in alio est sicut locatũ est in loco. et ꝑ attributõem ad illũ prouenit alĩ modi. z quanto alĩ sunt illi ꝓpinquiores de tanto st verius. p illã regulã cõmunem. q̃cq̃d est alicui primo ꝓpinquius est in oĩbus ei similius. Et ergo ista diuisio octo modoꝝ eẽndi in alio est analogi in sua analogata. vt patz sufficienter in copulatis Cõclusio relinquit nota ex cõi doctoꝝ sufficiencia Ad rões. ad ꝑmam dr q̃ locus nõ est in aliquo sicut in loco. sed sicut in subiecto inquãtũ hz rõem accidẽtis. Ad scõam dr q̃ modus q̃ aliq̃d est in tpe reducitur ad octauũ modũ ꝑter sĩlitudinem hincinde reptam cũ vtrũq̃ sit mensura extrinseca. Sed modus quo aliquid est in alio sicut in signo est multum analogicus. et sic potest reduci ad quintum.

**Querit quinto** Utrz totũ posset a pte denoiari: z rõe ptis in seipso dici. Pro pte affirmatiua scõe ptis est phs in lrã Sed ps ꝑma patz exẽplariter. qz hõ dr sciens a scĩa q̃ est in aĩa. z totũ corpus dr albũ ab albedine q̃ẽ in superficie. Silr totꝰ hõ dr cecꝰ vel vidẽs fm oculũ Sz ꝑ pte negatia st argumẽta ĩ copulatz ĩtroducta z ibidẽ soluta

**Haior. Et si ps nõ ꝑdicet de suo toto p essentiã: dr tñ de ipso p ꝑdicatõem denoiatiuam**

**Minor. Scõz ptẽ pt aliq̃d dici eẽ in seipso: sz nõ p se neqz ꝓmo Cõclusio. Põt igit totũ a pte denoiari et rõe ptis in seipso dici**

Haior ꝓpõ hz duas ptes. ꝓma sic declarat. qz ꝑdicatio dr p eẽntiã q̃ denotat q̃ eadẽ sit eẽntia ꝑdicati z subiecti. vt dicẽdo albedo ẽ color. sz isto mõ nõ st idẽ ps z totũ. igit. Sz scõa ps patz. qz denoiatio attribuit alicui subiecto aliq̃n grã alicꝰ extrinseci. sic ignis dr calefaciẽs ꝑt calorẽ in aq̃. z sic a fortiori pt denoiatio fieri a pte. z sic dicim homiem eẽ bipedẽ vel capuciatũ Minor ꝓpõ hz silr duo ꝓplexa. ꝓmũ. ꝑbat. qz totũ pt denoiari a pte. vt patz ex declaratõe maioris. z sic ãphora vini pt dici ꝙtinẽs z cõtẽta z eẽ in seipsa si accipiat sĩl amphora z vinũ tãq̃ q̃dã totũ. Sed scõm pz. qz si idẽ eẽt in seipso fm se z ꝓmo seqret q̃ in ista locutõe ãphora vini est in amphora vini. amphora eẽt in ãphora fm se z vinũ in vino. Sz h̃ ẽ manifeste incõueniẽs vt manifeste declarat phs inductiõe et rõne Conclusio patz ex dictis z ex littera Aristotelis Corrolarium. ea que in phisicis Aristotelis sunt

determinata: dissoluunt q̃dam antiquoꝝ motiua Patz qz qñ arguũt si locus est tũc est in aliq̃.z sic loci erit locus sed hoc nõ cogit.qz nõ omnis modus essendi in est sicut aliquid est in loco.qz locus est supficies corporis locãtis et est in ipso sicut forma in materia. Ires arguũt antiqui q forma est locus z materia.qz forma recipit z materia. sed hoc nõ valet.quia modus recipiendi est hincinde eq̃ uocus.vt patet ex dictis

**Querit sexto** Utrꝫ vera sint q̃tuor p̃n cipia: que ad cognoscendũ quid ditatem loci p̃mittunt necãria. Pro pte affirmatiua est phs qui attribuit loco quatuor ꝓprietates tãq̃ q̃tuor suppões fm cõem famam omniũ concessas. ꝓma est q locus ꝓtinet id cuius est locus. ita tñ q locatuz nõ est aliquid loci. Scda est q locus proprius est equal' locato. Tercia q locus nõ deficit locato. ita q oñe locatum habet locum. qz si recedat ab vno loco intrat aliũ locum Quarta q in oñi loco quasi dzña loci inuenit sursum z deorsum. z ꝓter hoc res quãdo est extra locũ suũ. tũc naturaliter mouet ad ipm z quiescit in ipso Sed p parte negatiua z p̃cipue ꝓtra scdam suppoem arguit. qz locus est supficies. z locatum est corpus. sed supficies non adequatur corpori. igit. Minor probat. qz supficies habet tm̃ duas dimẽsiones. sed locus hz tres Scdo sic. omne ꝓtinens debet esse maius contento. sed locus est continens locatum. ergo nõ est equalis locato.

**Maior. Sibi vendicat duas p̃mas: locus ꝓprius conditiones prememoratas. Minor. Loquendo de loco phisice z cũ moderatõe: sic de ipso verificantur due conditõs postreme Conclusio. Sũt igit quatuor suppõnes z principia p se nota: ad ꝓgnoscendum q̃d ditatem loci necessaria.**

Propositio maior ptz inductiue. nã prima conditio ẽ tõis oñi loco. Sed q secũda ꝓditio cõueniat omni loco ꝓprio ptz ex rõe loci proprij. qz supficies que dz locus p̃prius corpis ꝓtenti continet ipm z nihil aliud. z sic est eq̃litas supficialis z eadẽ dyameter est mensura superficiei ꝓcaue ipsius loci z conuexe ipius locati. vt satis notum est

Minor patz silr. quia vera est tercia ꝓditio dicens. q locus nõ deficit locato. quia sp locatum in aliq̃ loco recipitur. ita q si exeat ab vno loco recipitur in alio. Silr vera est quarta ꝓditio loquẽdo de loco corpoꝝ generabiliũm z corruptibiliũm. siue de his que mouent motu recto. sic em̃ sursum z deorsum sunt dñtie talium locorum

Cõclusio ex dictis relinq̃tur nota Ad rões. ad p̃mam dz q locus est equalis locato q̃tum ad dimensiones quas hz fm cõtinentiam licet nõ q̃tum ad dimensiones q̃s habet essentialiter Ad scdam dz q licet corpus contines sit maius. nõ tamen supficies corpis continẽtis q̃ in proposito dz locus.

**Querit septimo** Utrũ cupiẽti bonã diffinitõem de loco assignare: ꝓueniat suã intentõem ad quẽdam q̃terminariũ dirigere. Pro pte affirmatiua est Aresto. q ponit q tuor ꝓditões circa quas dz versari intẽsio volentis bene ꝓstruere diffinitõem loci. prima est vt ostẽdat quid sit locus. Scda vt saluent oñes instantie que sunt circa locũ Tercia q ex diffinitõe data manifestentur ꝓprietates que insunt loco. Quarta q ex diffinitõne loci manifestet rõ quare aliqui disco: dauerũt circa locum. Et qz iste cõditiones possunt applicari ad quãlibet diffinitõem. ideo est facile cõtra eas argumẽta excogitare. z sic obiectões in presentiarum relinquo.

**Maior. Suam intentõem oñes boni diffinitores: dirigũt circa primas duas cõditiones. Minor. Intẽtio cuiuslibet diffinitoris boni: vult duas postremas cõditiones obseruari Conclusio. Cupiẽs igitur bonã diffinitõem de loco assignare: debet intentõnem suã ad hec quatuor dirigere.**

Maior ꝓpositio ptz sic. nam diffinitio est oro ĩdicãs quid est esse rei. z hoc vult ꝑma cõditio. Silr ꝓgnitõ veritatis est solutio dubitatoꝝ. qz p eam statim habet enodatio difficultatũ q̃ faciebant dubitare. Sicut ex pfecta diffinitõe tonitrui facile est reddere solutõem plurũ accidentiũ circa tonitruũ apparẽtium Minor ꝓbatur. qz diffinitio cõpleta est mediũ in demonstratione q̃ demonstrant ꝓprie passiones de subiectis. Silr diffinitio ꝓpleta loci manifestat ea que insunt loco. z dat veruz intellectũ eorum. Et ideo faciliter pt ꝓpendi quare alicq errauerunt circa cognitõem alicuius diffiniti Cõclusio ptz inductiue de singulis. vt inductiue probatum est

Corrolarium. bene dz ab Aresto. q vnusquisq̃ diffinitur pulcherrime: si p̃dicte cõditões fuerint obseruate ptz qz tunc diffinitio redditur integra z ꝓpleta Et per hs vult q diffinitio loci ẽ pfecta q̃ p̃dictas ꝓditões obseruat

**Querit octauo** Utrũ diffinitio loci fiat certa: p q̃tuor Aristotelis p̃ambularia documẽta. Pro veritate z pte affirmatiua est phs q in littera enumerat q̃tuor p̃ambula ad certificatõem diffinitõis loci nõ obstante q hs q̃tuor ꝓprietates supius enumerate etiã conferãt suo mõ ad manifestatõem diffinitõis Primũ p̃ambulũ est q nõ fuisset quesitũ de loco si nõ fuisset ꝑceptus motus fm locum. Scdm q diuersimode aliq̃d dz moueri. vno modo p se sicut corpus exis in actu p se mouet nõ ad motum alterius Scdo mõ p accns. z hoc dupl'r. vno mõ mouetur ad motũ alteri⁹. ita tñ q natũ ẽ p se moueri sicut ps tã exis in toto pt diuidi a toto. z clauus a naui pt extra hi z moueri p se Alio mõ aliq̃d mouet p accns q nũq̃ sibi ꝓpetit moueri p se sicut accntia alicuius subiecti mouentur ad motũ subiecti. Tercium est de distinctõe loci cõmunis z ꝓprij. Quartum est q locatũ respectu sui cõtinentis est ab eo actu diuisum.

**Maior. Duo prima documẽta sunt vera: z ad cognitionem loci conuenientia. Minor. Utrũq̃ reliquorũ documentorum est verum: et ad perfectam loci cognitionem necessarium Conclusio. Quatenus igitur diffinitio loci fiat certa: hec quatuor documenta preambula sunt necessaria.**

Propositio loco maioris posita loquit de duobus p̃mis documentis. quoꝝ ꝓmum patz a silr. qz sicut transmutatio fm formam se hz ad materiaz. ita trãsmutatio localis se habet ad locum. sed materia non fuisset cognita. si non fuisset percepta transmutatio fm formam.

ſigitur ſi nō fuiſſet ꝓceptus motus localis nō fuiſſet ꝓceptus locus.in ſignū cuius dicit Areſto.q celo maxime attribuitur locus.eo q ſp mouet. Sil'r ptz ſcōm documentū.qz cognitio loci orta eſt ex cognitione motus localis. hinc eſt q Areſtoteles diſtinguit diuerſos modos ſm quos contingit aliq̄d eſſe in loco de q̄bus inferius dicet. ꝓſtat aūt q hec ſcire multū confert ad ꝓfectā loci cognitōem. Minor ꝓpō ſil'r complectit duo vltima documēta.ꝓmum ptz.qz diſtinctio loci in cōem t ꝓꝑium ē vera t neccāria ad plenā intelligētiam diffinitōis loci. Secundū ptz.qz locatū eſt in loco ſicut ꝓtentū diuiſum a cōtinēte.t hoc q̄dam nō attendētes poſuerūt locum materiā t formā Ex his omnib relinquit conclusio nota.

Corrolarium.ꝓtem nō eſſe in toto ſicut in loco:bene oſtendit Areſto.duplici ſigno.ptz ex mō eſſendi in.t ex modo motus quoꝝ vtrūq̄ habet affinitatez ad locum. vt patet in littera Areſtotelis

**Querit nono** Utrū hec ꝛō bene diffiniat locū:videlicz terminus corpis ꝓtinētis immobilis ꝓmum. Pro ꝑte vera t affirmatiua eſt ꝓbs qui ponit illā diffinitōem.t eaz declarat ꝑ tria q̄ cōiter dicunt de loco. ꝓmum eſt q locꝰ eſt continēs immobile. Scōm eſt q locus eſt terminus tertiū q locus eſt ſimul cum locato.t ex illis tribꝫ cōcꝛdat diffinitio.ergo eſt bona Sed ꝑ ꝑte negatiua t cōtra diffinitōem arguit primo ſic.terminus corpis ꝓtinētis eſt ſupficies eius.ſed locus nō eſt ſupficies.g̃ non eſt terminus. Minor ꝓbatur.quia locus ꝓtinet locatū nō ſm ſupficiē tm.ſed ſm totā quātitatem eius Scdo ſic ꝑtes loci t locati ad eundem terminum copulant.ſz hoc ſtare nō pōt de ſupficie corpis ꝓtinentis

**Maior.Diuiſio quadrimēbris ad venādū genus loci ſufficit:quorum tria Areſtoteles rationabiliter interimit. Minor.Bene ponitur ad ſenſum Areſtotelis:ꝓ dñtia completiua q locus eſt immobilis Concluſio Bona eſt igitur loci diffinitio:que omnibus conuenit que dicuntur de loco**

Propoſitio vice maioris poſita patz verbi grā. quia oēs tractātes de loco dixerūt alterum quatuoꝛ eē locū ſcz vel dimēſionem ſeparatam vel materiā aut formaz aut ſupficiem corpis ꝓtinētis.ſed ꝓma tria ſunt ſuperꝰ inempta.ꝙre relinq̄tur q̄rtum.ſ.q locus eſt ſupficies corpꝛis ꝓtinētis immediata locato.t hoc totū tenet locū generis in diffinitōe. Minor ptz q ꝛō loci ē q ſit terminus corpis ꝓtinentis immobilis ꝓmū.licet em ipa ſuperficies locās poſſet tranſmutari.tñ ſitus t ordo reſpectu primi locātis nō variatur ſm ſpēm t rōem. Et hoc ꝓtendit Areſtoteles loquēdo de immobilitate loci. Vel vt alij dicunt locus nō variatur q̄tum ad illam ꝓtutem ꝓſeruatiuam locati q̄ eſt influxa a ꝓmo locante Conclusio relinq̄tur nota ex declaratōe ꝓbi. Et eſt ſenſus diffinitōis q locus ꝓꝑius eſt terminus.i.ſupficies ꝓtinentis ꝓmum.i.immediata locato t diuiſa ab eo.immobil' formaliter Corrolariū.Areſtoteles in ꝓdicamentis loquit ſm antiquoꝝ opinionē:dicens locū habere trinaz dimenſionem.ptz quia talis eſt Areſtotelis conſuetudo ꝑcipue in logicis ponere exempla antiquorum.licz oppoſitum determinet in locis ꝓtinentibus ad veritatem inueſtigandam Et quia q̄dam antiquorum dixerunt locū eſſe dimēſionem penetrantē corpus locatū.ideo ponit exemplū ſm illam opinionem.nam in idē redit quo ad ſuū ꝓpoſitū q̄ vult q locus eſt ſpēs quātitatis continue.

Ad rōes.ad primam ꝛō q corpus ꝓtentum eſt totū in loco.ſed corpus ꝓtinens ſolum tāgit ipm ſm ſupficiē eius.t ꝑ hoc ipm ꝓtinet ſm omnem dimēſionē Ad ſecūdam ꝛō vt pz in corrolario.qz Areſto.in predicamētis loquit ſm opinionem antiquorum

Cui quidem igitur corpꝛi ineſt aliquid.

**Circa hanc litteram occurrūt duo dubia. Primū vtrū dici debeat de vltima ſpera:q ſit in loco aut localiter mota. Circa iſtud dubiū eſt ſpecialis difficultas ꝓpter cōtrarias apparētias. nā vltima ſpera mouetur ſm motū localem vt habetur octauo huius.ſed motus ſm locū ꝓſupponit ſuū mobile habere locum. Ecō tra videt ex eo qz vltima ſpera nō hz aliqꝫ corpus extra ꝓtinens eā quod requirit ad hoc q aliquid ſit in loco.vt ptz ex ſupradictis.hinc eſt q ꝓbꝝ in phia famoſoꝝ diuerſe fuerunt ſententie de loco vltime ſpere. Et qz ſnīa Theomiſtij t doctoris ſancti eſt ꝓbabilioꝛ. ideo ſm illā ſequētes ponūtur ꝓpoēs**

**Maior. Oīe corpus inclusum in alio ſeparato cōtinente:eſt in loco ꝓpꝛie et per ſe.**

**Minor. Minime eſt in loco ꝑ ſe et ꝓpꝛie: vltima ſpera carens tali extrinſeco ambiente.**

**Concluſio. Poteſt igitur ſuarū partiū gratia:in loco dici vltima ſpera.**

Propoſitio maioꝛ ptz ex ꝓma ꝑticula diffinitōis loci. Sed minoꝛ ptz.qz vltima ſpera non habet aliud corpus extra continens.g̃ nō eſt ꝑ ſe t ꝓpꝛie in loco.vt pz ex eadem particula diffinitōis Concluſio ꝓbat.qa ex motu locali ꝓceptus eſt locus.t ideo alicui eo mō attribuitur locus.ſicut ei attribuitur motus localis.ſed vltima ſpera non mutat locum ſm ſe totam.ſz ſm ſuas ꝑtes.quia realiter ſm diuerſa loca ꝑtes ſibijnuicem ſuccedunt.t ita toti ſpere attribuitur locus ex relatōe ad ſuas partes Corrolariū.de loco t motu vltime ſpere: q̄rundam poſitōes nō ſunt admittende. Ptz qz Alexander dixit q vltima ſpera nullo modo eſt in loco neq̄ mouetur ſm locum.ſ.neq̄ ſm ſe totam neq̄ ſm eius ꝑtes. Sil'r Auicenna partim ſequens alexandrum dixit vltimam ſperam nō eſſe in loco.neq̄ eius motū eſſe ſm locum.ſed dixit illum motum eſſe in ſitu inquātum partes variant ſitum ſuum reſpectu aliorꝫ corpm q̄ vltima ſpera mouet. Alij vero ſicut Auempote t Auerrois dixerunt q vltima ſpera mouet localiter.ſed nō oportz q habeat corpus extra ꝓtinens.ſed ſufficit q habeat corpꝰ circa quod mouetur localiter. Et Auerrois admiſit q vltima ſpera habet fixionē in ſuo motu ꝓpter immobilitatē centri.q̄re etiam videtur eſſe in loco ratiōe centri.vt vult Albertus. Sed omnes iſte opiniones reꝓbantur in copulatis.ideo ſtandum eſt cum concluſione. Ad rōnes quid ſit dōm ſufficienter patz ex dictis. Sil'r rōnes ꝓbātes locū non eſſe ſoluunt in littera.

**Queritur ſecūdo** Utrꝫ loci naturales ad ſuū locatū ꝓprietates:ſint vere t ſibi naturales ꝓuenientes. Pro ꝑte affirmatiua queſtionis nunc mote eſt ꝓbs in littera.

q̄ ponit duas ꝓprietates t eas ꝓbat. vt patebit infra. ꝑ/ ma est vnūquodq̄ corpus naturale naturaliter ferꝛ ad suum locum. Scda vnūquodq̄ corpus naturaliter q̄es/ cit in suo loco Sed ꝑ ꝓte negatiua arguitur dupl'r. ꝑ mo ꝓtra ꝑmā ꝓprietatē. qz terra est corpus naturale et tamē nō mouetur naturaliter ad suū locū. ꝓtz dupliciter. ꝑmo quia terra est immobilis ſ. nō celi. ꝓtz scdo. qz nihil mouet qñ est in loco proprio. sed terra est in loco p prio. Scdo arguitur. celū est in proprio loco. t tñ non q̄es/ cit in illo. g̃ scda ꝓprietas nō erit vlīter vera

**Maior. Prima supradictarū proprietatū: rationabiliter sibi vendicant locus naturalis et eius locatū. Minor. Scda proprietas me/ rito: attribui debet loco t eius locato Con/ clusio. Rationabile est igitur vnūquodq̄ cor/ pus naturalr ad suum locū tendere: et existēs in eo naturaliter ibi quiescere**

Maiorē seu ꝑmam proprietatem ꝓbs sic ꝓbat. quia vnūquodq̄ corpus naturalr mouetur ad illud in q̄ con seruatur t ꝑficitur. sed locatū ꝑseruat t perficit in suo lo co. g̃ naturalr fertur ad suū locū. Maior patz ex rōe ap/ petitus naturalis. qz in qualibet re appetitus naturalis inclinat rē in suā perfectōem t dirigit rē in suū finē. Mi/ nor istius rōis ꝓbat. qz corpa naturalia ꝓ hoc ꝑseruātur q̄ tanquā a primis corpib⁹ locantib⁹. qz sic instituit de⁹ vniuersum vt superiora ꝑseruarēt inferiora ꝓprie eis cō iuncta. Et hoc declarat naturalis situs corpoꝝ in vniuer so. qz naturalr corpa sic locant q̄ vnū naturaliter situat sub alio Minor ꝓpō principalis sic probat ab Aresto tele. qz partes naturalr quiescūt in suo toto. sīr materia naturaliter q̄escit sub sua forma. ſz locatū habet se ad lo/ cum sicut pars ad totū. t sicut materia ad formā. g̃ loca tum naturaliter quiescit in suo loco. Minor ꝓz. qz natu ralis situs ptium vniuersi attestatur gradum t ordinez nature. t sic corpus supius est formalius. t per ꝑns se hz vt totum. qz ptes ꝑparantur ad totuz. sicut materia ad formam. vt ꝺr tercio t scdo huius Conclusio patz ex supradictis. qz ps naturaliter ē in suo toto t materia cū sua forma. g̃ etiā corpus naturale locatū naturaliter ē in suo loco. t naturaliter mouet ad illud Corrclariū. cō cluditur ex diuersa rerū locatione: vnūquodq̄ ens natu raliter appetere esse t ꝑmanere. ꝓtz qz entia querunt di uersitatem locoꝝ t nō alia de cā nisi ad ꝑseruatōem sui esse. ꝓut ostenditur tercio de ꝑsolatōe. Et hoc ꝓtz in cer/ tis auibus q̄ ſm tpa anni mutant sua loca. Sīr oleuz t ea que sunt sui generis locari volunt inter aquam t ae/ rem. Etiam plante ꝓtim volūt esse in terra t ꝓtim in ae re Ad rōes. ad ꝑmam ꝺr q̄ ꝑma ꝓprietas loquit̄ de corpe naturali ſm aptitudinē qñ est extra locū suū t non est impeditū. Ad scdam ꝺr q̄ Aresto. loquit̄ de illis q̄ mouent ſm se totum t motu recto. ſz celū mouet̄ circula riter. t hz illū motū ex beneficio creatōis.

**Eodem aūt modo accipiendum est phīsici.**

**Quer̄it ꝑmo** Utrum rōnes antiq̄/ rum vacuum non esse vel esse ponentiū: sint efficaces ad psuadendum t difficiles ad soluendum. Pro illius questionis partibus taz affirmatiua q̄z negatiua videtur esse ꝓbs in lrā. q̄ primo ponit opinionē Anaxagore qui dixit vacuū non esse tali ratione motus. aer aliquid est. g̃ vacuum nō est. Añs. ꝓ bat duobus signis. ꝑmum qz vtres repleti aere possunt ferre aliquod pondus. g̃ est signū q̄ aer intus exīs aliq̄d sit. Scōm signū est de clepsedra. si eiñ clepsedra repleat aqua t foramen superius claudatur aq̄ non poterit exi/ re. eo q̄ aer nō potest intrare clepsedrā. ergo est signuz q̄ aer sit aliquid. Scdo ꝓbs ponit opiniones dicentiū va/ cuum esse. licet diuersimode. qz alīq̄ dixerunt vacuū esse separatum a corpibus ꝓpter motum localem. qz vel mobi le recipitur in vacuo. t sic vacuū est vel recipit̄ in pleno. t sic multa corpa essent in eodē loco. quod est impossibile. Alīj vero dixerunt vacuū esse imbibitū corporibus ꝓp/ ter ꝺdensatōem. augmentatōem. t ꝓpter experimētum. ex q̄bus possunt formari tres rōes ꝓbantes vacuum esse difficiles ad soluendum.

**Maior. Antiqui probantes vacuum non esse: insufficienter processerūt in ipsius destru ctione Minor. Ratōes antiquorū sustinen/ di vacuum: nō meruerūt apud peritos assen/ sum Conclusio Vacuū igit̄ non foze aut eē in rebus naturalibus: est indignuz credi ex ad/ ductis rationibus.**

Maior ꝓtz. qz Anaxagoras t alīj negantes vacuuz solū adducebāt rōes ad ostendendū q̄ repletū aere non est vacuum. ꝓbātes q̄ aer aliq̄d est. Sed hoc nō sufficit ꝓ reprobatōe vacui. qz ponētes vacuū nō dicunt q̄ lo cus repletus aere sit vacuū. sed locus in quo nullū ē sen sibile corpus. qz opinantur oīe corpus esse sensibile. et g̃ ad probādum q̄ vacuū nō est oportet ostēdere q̄ non est aliquod spaciū sine corpe sensibili siue separatum extra corpa siue imbibitū corpibus Minor patz. qz iudiciū periti in ꝓbia aliq̄liter sufficit ꝓpendere defectū hmōi ra tionū. Verbi grā conceditur aliq̄d moueri localiter mo tu recto. t q̄ recipitur in plenū cedens. t illud cedens in aliud cedens. ſz nō oportet abire in infinitū. qz condēsa/ tio interuenit. t sic ꝓtinue mediū cedens facit minorem tumultuatōem. sicut patz in circulatōibus aque si lapis ꝓiciat̄ in aquā. Et hec solutio innuit̄ ab Arestotele in lrā. t p idem ꝓtz respō sio ad alias rōes. Sed ad experi mentū ꝺr. suppositō q̄ vas plenū cineribꝰ recipiat tantuz de aqua q̄ntum vacuum. hoc nō contingit ꝓpter vacuuz inclusum. sed qz aqua cōmixta cineribꝰ ꝺdensatur t etiā cineres Etiā ex virtuali caloze cinerū multa aq̄ subtiliter exalat. t sic absq̄ vacuitate faciliter totū saluat̄ Con/ clusio innotescit ex dictis. qz oīes iste rōes patiunt̄ de/ fectū Corrclariū primum. deceter intellectus antiq̄/ rum: ꝓparatur ad debilem visum. ꝓtz qz sicut visus ifir mus non ꝓcipit faciliter sensibilia. ita isti antiq̄ defect⁹ fa ciliter ꝓceptibiles nesciuerunt ꝓcipe Corrclariū scōm ad naturalē phīm: ꝓtinet considerare vacuū. Patz ꝑmo qz vacuū ponitur locus nō repletus corpe. t ideo rōe op positōis ꝓtinet ad phīcū ꝑsiderare vacuū sicut locū Pa tet scdo. qz vacuū apud antiquos ponit̄ cōis passio rerū naturaliū t necc̄ario reqrit̄ ad localem motū

**Quer̄itur secūdo** Utrū diffinitō/ nes vacui ab an tiqs t Arestotele tradite: sint eque conuenienter posite. Pro parte affirmatiua videtur sufficere autoritas an/ tiquorum t Arestotelis. Etiam diffinitōes antiquoꝝ sunt oꝛationes conuertibiliter exprimentes quid per no

men vacuū significetur. ergo videt q̄ sufficiūt pro diffini/tionib⁹ quid nominis. Sed pro pte negatiua est ph̄s qui reprobat tres diffinitiōes antiquor⁹ tanq̄ insufficiē tes. et ponit q̄rtam tanq̄ bonā ⁊ ꝑpletam

**Maior. Nulla diffinitio vacui: debet pro prie quidditatiua dici. Minor. Antiquor⁹ diffinitiones: sunt falsę et insufficientes Cō clusio. Cum igitur vacuus dicatur priuatiue. ꝓueniēter diffinit ꝑ aptitudinē ab Arestotele.**

Huius discursus maior sic declarat. q̄ fm ph̄m se/cūdo posterior⁹ si diffinitio debeat dici q̄ddditatiua opor/teat q̄ sibi correspondeat aliqua natura a pte rei. sic aūt nō est de vacuo. vt patebit inferius Minor patz. quia antiqui posuerūt tres diffinitiōes. Prima est. vacuū est in quo nihil est. Secūda. vacuū est in quo nō est corpus. Tercia est. vacuū est in quo nō est corpus sensibile sensu tactus. id est graue vel leue. Sed p̄ma diffinitio est incō ueniens silr ⁊ secūda. q̄ fm eas pūctum esset vacuus silr et aīa. q̄ in illis nō est corpus. Et q̄ tercia sit in/cōueniens patet. q̄ fm eam vas ꝓplenū aere esset vacuū. q̄ aer ꝑ se nō ponit corpus graue vel leue. q̄ nō est no/tabiliter sensibilis Conclusio illata ex p̄missis patz. q̄ vacuū est de numero ꝓpriatiuor⁹. et ergo dz diffiniri more ꝓpriatiuor⁹. quare dz dici q̄ vacuū est locus non repletus corpori. in quo tm aptū natum est esse corpus. Relinq̄tur aūt hic impugnatio platonis dicētis materiā q̄nq̄ eē lo cum et q̄nq̄ vacuū. q̄ ⁊tra hoc satis actum est superius in tractatu de loco. et ergo de illo hic iam supsedetur.

Ad rōnes quid sit dicendū p̄z ex declaratiōe mino/ris. nec sufficit autoritas antiquor⁹. quor⁹ iudicium circa naturā vacui fuit debile

## Queritᵉ tercio. Vtrū sit verus: vacu um posse existere in na tura rerū

Pro parte affirmatiua sunt rōnes antiquo rum de quib⁹ supius fecimus mentionem. quarū vna est locus est causa motus naturalis. et nō est cā m̄ꝫtum est plenus. q̄ corpus existens in loco non dat sibi rōnē cau se motus. ergo m̄ꝫtum est vacuus Sed pro parte ne gatiua est ph̄s in littera. qui multipliciter ꝓbat vacuus nō esse separatū a reb⁹. nec esse imbibitū corporibus. ergo vacuū simpliciter nō est nec ꝑt esse naturaliter.

**Maior. Plures rōnes ex motu prebent cer tum testimoniū: q̄ non sit ponendū vacuū se/paratum Minor. Propter rarū et dēsum ⁊ corū motum: non est ꝓcedendū vacuū rebus immixtū Conclusio. Concludit igit rōnib⁹ et testimonio experimentor⁹: naturā abhorre/re vacuum**

Maioris ꝓpōnis ꝓbatōez Arestoteles in littera dif fuse deducit. q̄ ꝑmo ꝓbat sex rōnib⁹ ex pte motus abso lute sumpti q̄ vacuū nō sit ponēdum. Secūdo ꝓbat ex pte velocitatis ⁊ tarditatis motuū duab⁹ ratiōib⁹. Ter cio ꝓbat id ipsum absq̄ ꝓsideratōe motus trib⁹ rōnib⁹. que oēs satis clare patent in littera et in copulatis textū exponentia Minor ꝓbat ex ꝓsideratione syll̄i cū ꝓpo/sitione ꝑma. nā vacuū immixtū nō potest esse causa mo/tus corpor⁹. Tum ꝑmo. q̄ nō posset saluari mot⁹ gra uiū deorsum. Tum secūdo. quia tunc leuia non mouerē/tur nisi sicut recte. et non mouerent ex natura ꝓpria. sed il la sunt absurda in rerū natura. Et ph̄us ꝓbando illam minorē ꝑmo ponit motiua illor⁹ qui ponebāt vacuum corporib⁹ imbibitū. et reprobat illa q̄tuor rōnib⁹. Dein/de ponit q̄tuor suppositiones. ex quib⁹ probat q̄ nō opor tet vacuū esse ad saluandū rarefactionē ⁊ ꝓdensationem corpor⁹ Conclusio patz. q̄ videmus corpora grauia ascendere sursuz extra ꝓprium locum ad euitandū vacu um. et etiā rarefieri vltra naturalem statū ne fiat vacuū. que vtiq̄ non fierent nisi natura vacuū abhorreret. Et hec ꝓclusio ꝓdemnat vacuū fm omnes vacui acceptio/nes. de quib⁹ supius est facta mentio Ad rōnes anti quor⁹ dicendū sicut diffuse habetur in copulatis. q̄ opor tet diligenter ꝑuidere. quia positiōes ille sine copulatis sunt opus imꝑfectū ⁊ semiplenū.

## Queritᵉ quarto. Vtrus graue sim plex positus in va cuo: moueat successiue aut subito

Q̄ moueat successiue patz autoritate doctoris sancti et Auicēne. qui hoc pro/bat ex incōpossibilitate termino⁹ a quo ⁊ ad quē. q̄ ter/mini situaliter distinguūtur. Sed q̄ moueat subito ꝓba tur autoritate cōmentatoris et Alberti. etiā ꝓbatur rō/ne ph̄i. q̄ nisi sic ph̄us argueret a dicto fm quid ad dic/tum simpliciter.

**Maior. Non semper prouenit ex resistētia: q̄ mutatio sit successiua Minor Ex situ ne gans semper fieri successionē: dissentit verita/ti circa loci mutationem Conclusio. Si igi tur graue simplex in vacuo ponatur: nō subito sed successiue mouetur.**

Pro declaratiōe maioris nota. q̄ mutatio fit successi/ua tripliciter. Vno mō ex parte medij. q̄ medium resistit sue diuisioni. et ideo q̄to medium est densius tāto magis resistit. et quāto mobile est obtusius tanto pe⁹ius diuidit medium. et ꝑ ꝓsequens magis retardat motus. vt dicit Arestoteles. Secūdo mō ex parte cōtrarie dispōnis in mobili fit successio. eo q̄ mobile hz in se aliquod inclinās in oppositū. sicut in motu grauis sursum grauitas incli/nat deorsum. Tercio ex parte situs. nam mobile existēs in vno situ habet repugnātiam quādā ad oppositū sitū. Et cōmentator circa hoc tercium mēbrum ponit quādaz diuisionem. Nam aliq̄n subtracto eo qđ mobile habet ex pte mouentis. ad mobile remanet aliquid actu. sicut pa tet in corporib⁹ celestib⁹. nam corpus celeste ab intelligen tia habet motū. sed nō habet ab eo materiaz vel formam substantialē. Aliq̄n autez si subtrahat a mobili qđ habet a mouente nō manet aliquid actu existens. sicut in grauibus et leuib⁹. quia vt dicit octauo huius grauia et leuia mouent a generante a qua habent suam formā substan/tialem. Et dicit ꝓsequēter q̄ in ꝓmis remanet successio sed nō in secūdis. q̄ in secūdis subtracta forma substan tiali. nō relinq̄tur nisi materia. que non est ex se actu sub sistens neq̄ mobilis. ꝓter qđ dicit grauia ⁊ leuia subito moueri ꝑ vacuū. Sed hoc secūdum est inconuenienter dictum Patz quia in grauib⁹ ⁊ leuib⁹ remota forma quā dat generans remanet per intellectum corpus quātum qđ ex eo ipso q̄ ē tum est in vno situ existens habet resi/stentiam seu repugnātiam ad oppositum situm. Et ꝑ hoc relinq̄tur maior vera. Minor patet. quia includit re/pugnantiam aliquid situaliter occupare diuersa loca. q̄ euidēter repugnat rōni indiuidui. eo q̄ indiuiduū est ali/

quod indiuisum in se et diuisum a quolibet alio. sed quecūq; sunt ꝑmensuratiue in diuersis sitib; ex ipsis diuidūtur ab inuicem. Conclusio esset nota ex supra dictis. sed tamen aliūde sic probatur. quia sicut ꝓtitas facit situm et ordinem partium subiecti in quo est. ita etiam facit determinatū situm et vbi fm locum. ita q; nature sue repugnat vt mobile quātum simul et semel sit in diuersis sitibus z vbi. Et ideo fm bo. in de trinitate fm diuersa vbi sumitur numeralis distinctio rerum. Constat autē q; si subito mutaretur corpus simul z semel esset in diuersis vbi. Et multa alia absurda possent inferri

Corrolariū. Et si Aristotelis ratio nō arguat simpliciter instantaneā mutationem: tamen posito vacuo concludit illam fm aduersariorū intentionem. Prima pars patz. q; graue simplex positum in vacuo successiue moueretur. et sic simpliciter non licet ꝯcludere mutationem subitam. Sed secūda pars ꝓbatur. quia ratio Aristotelis inducta est ad ꝓtradicendum positioni antiquoꝝ qui vacuū ponebant hac de causa vt non impediretur motꝰ et sic fm eos causa motus erat ex parte medij nō impedientis motum. et ideo Aristoteles ꝓtra eos argumentatur ac si tota causa velocitatis et tarditatis sit ex parte medij. quod si verum esset in vacuo nulla esset tarditas. et per ꝯsequens eius mutatio erit instātanea fm positionem antiquorū. Et per hoc soluitur ratio in oppositum facta cū auctoritatib; assumptis

Consequens aūt dictis est aggredi de tpe.

# Circa tractatum de tē-

poze Queritur primo. vtrum tempus existens in reruz natura: sit circulatio celi vel vltima spera Ista questio vnū presupponit et alterū querit. Pro parte suppositi affirmatiua est finalis sententia phi. Sed pro parte negatiua sunt siliter due rōnes philosophi quas nō soluit. Prima ratio est. cuius partes non sunt totum non est. sz partes temporis. scilz ꝓteritum z futurū non sunt. ergo tempus non est. Secūda rō. necesse est cuiuslibet diuisibilis aliquas partes esse. sed nulla pars temporis est. ergo tempus non est. Maior est nota ex diffinitiōe ꝓtinui Minor. ꝓbat. q; nihil habemus de tempore nisi nūc. sed nūc non est pars integralis temporis. licet sit aliquid tēporis. Sed pro parte negatiua questi est phus in textu qui reprobat et soluit motiua antiquoꝝ hoc dicēduz

Maior Rationes negantes tempus fore: videntur penes fallaciam ꝯsequentis peccare

Minor Positio istorum est stulta: que dicit q; tempus sit circulatio aut vltima spera

Conclusio. Concedendū igitur est tempus esse aliquid in rerum natura: non tamē est celi circulatio vel ipsa spera vltima-

Maior patet sic arguendo si partes totius sunt totū est. ergo si partes nō sunt totū non est. Vel sic. si partes diuisibilis sunt necesse est diuisibile esse. ergo si partes nō sunt diuisibile nō erit. Et si aliquā fallaciā ꝓueniat affignare tene ꝓtingit. q; eius dē possunt esse plures apparētie fallendi. vt dicit secūdo elencoꝝ. Sūt etiā alie solutiōes illarum rōnū. que satis clare ponūtur in copulatis. videantur ibidē Minor patz per Aristotelē in littera qui reprobat opinionem de circulatiōe duaby rōnib;, et dicit ꝯsequenter q; ista opinio que ponit tempus esse vltimaz speram est ita stulta q; nō oportet aliqua impossibilia circa ipsam ꝯsiderare. quia manifeste peccat circa tres fallacias. Primo penes fallaciā eq̄uocatiōis. q; equiuocatur esse in. Secūdo penes fallaciā accidentis. q; arguitur ex puris affirmatiuis in secūda figura. Tercio penes fallaciam ꝯsequentis. q; arguitur a positiōe ꝯsequētis ad positionem antecedentis. Etiā procedit ex falsis. q; multa sunt. que nec sunt in spera nec in tempore sicut omnia incorporalia. Ex quo patet q; primi philosophantes propter imperitiā logice sepius in falsas ꝓpositiones sunt ꝓlapsi. Cōclusio relinquit ex dictis nota quo ad ambas eius particulas. quia tempus est quoddā totuz successiuū quod nō solum rōne sed etiam re differt a circulatione et ab vltima spera Ad rōnes quid sit dicēduz patet ex dictis

## Querit secūdo. Utruz tempus sit motus: vel saltem aliquid eius

Pro partib; tam affirmatiua q̄ negatiua illius questi videat Aristoteles in littera. qui ꝓbat tempus nō esse motū duaby rōnib;. Etiā dicit phus q; positio tenens tempus esse motū est magne apparentie. et adhuc habet defensores dicentes q; tempus z motus differant sola ratione. hinc est q; Aristoteles ostendit tēpus non esse motum. licet prius ostendit tempus non esse circulatiōem celi

Maior. Tempus non est motus. Minor. Q; tempus sit primi motus passio: nō interimit obiectio sumpta a philosopho Conclusio. Tempus igitur esse aliquid motus sed non motum: ostendit deductio fidedignorum rationum

Maior huius discursus patz ex rationibus in littera phi tactis. Prima est. quia motus est soluz in ipso quod mouetur. aut vbi est ipsum qd̄ mouetur. sed tempus est idem respectu omniū z vbiq;. Secūda rō. q; tempꝰ nō est velox vel tardum. sed omnis motus est velox vel tardus igit. Maior ꝓbat. q; si sic idem mensuraret seipō et esset notius seipso. hoc autē est inconueniens. Minor patet. quia si fieret apparens obiectio talis. si tempus sequatur aliquem motū sensibilem extra animā existentem. sequitur q; qui nō sentit illum motū non sentit tempus. cuius ꝓtrariū in littera dicit. Si aūt tempus sequatur motum anime. sequit q; res nō cōparentur ad tempus nisi mediāte anima. et sic tempus nō erit res naturę sed intentio anime ad modum generis vel spēi. Si autem tempus seq̄tur vniuersaliter omnē motū. sequitur q; tot erūt tempora quot sunt motus. cuius ꝓtrariū ettam in littera dicit. Sed hec obiectio nō obstat. quia tempus est passio primi motus a quo omnes alij causantur et quicūq; ꝓcipit quēcūq; motum secūdum. percipit etiā primū motum quē sequitur tempus. et sic percipiendo quēcūq; motuz percipit tempus Prima particula cōclusionis videlicz q; tempus sit aliquid motus. patet ex illo q; sine ꝓceptione motus non percipitur tempus. z ex cognitiōe motus acq̄ritur notitia temporis. put latius patet in littera. Sed secūda particula eiusdem ꝯclusionis patet ex deductione maioris ꝓpositionis

## Querit tercio Utruz diffinitiue tēpꝰ sit numerus motus fm

prius et posterius. Pro parte affirmatiua est phs in littera. qui inuestigat particulas diffinitionis tpis. quib⁹ inuestigatis ꝯcludit ꝙ diffinitione q̄ tēpus est numerus motus ōm ꝑus ⁊ posterius. Sed pro parte negatiua arguitur multipliciter. Primo q̄ tēpus est q̄titas continua. g̃ nō ꝑt diffiniri per numerū. qui est q̄titas discreta. Secūdo. tempus est numerus mobilis et etiā q̄etis. g̃ nō est tantū numerus motus. Tercio. mot⁹ nō habet alias partes ſm quas numerari potest nisi ꝑus ⁊ posterius. ergo hoc ꝯplexum ſm prius ⁊ posterius superflue additur.

**Maior Tempus est numerus numeratus nō aūt quo numeramus Minor. Sicut in motu se habent prius et posterius: sic ex eis cō surgit perceptio temporis Conclusio. Est igitur tēpus: numer⁹ mot⁹ ſm ꝑus ⁊ posteri⁹**

Maior patet. q̄ si tēpus esset numer⁹ absolute acceptus. sequeret̄ q̄ numerus cuiuslibet rei esset tēpus. ⁊ sic tempus esset q̄titas discreta. Sed est tēpus qđ numeratur. q̄ ipsa numerata q̄ sunt ꝑus ⁊ posterius in continuo qđ est tempus dicūtur numerus motus. Sicut decem vlne pānī sunt de genere ꝯtinuoꝝ. et ergo etiā tēp⁹ est de genere ꝯtinuoꝝ Minor ꝓbat. q̄ ꝑus ⁊ posterius in motu ſm rem sunt idem qđ motus. q̄ sunt partes motus. et tñ differūt rōne. nam de rōne motus est q̄ sit entis in potentia actus. sed q̄ habeat ꝑus ⁊ posterius ꝙ uenit motui ex ordine partiū magnitudinis. et ex ista ꝑte extrahit̄ cognitio tpis a motu Conclusio ꝓ dupliciter primo a signo. q̄ illud quo iudicam⁹ aliq̄d plus vel minus est numerus eius. sed motū significamus maiorem et minorez tpe. g̃ tempus est numerus seu mensura motus. Secūdo patz via cognitiōis. q̄ tūc esse tempus determinamus cū accipimus in motu aliud ⁊ aliud. et accipimus aliquod mediū inter ea. Sicut cū intelligim⁹ diuersa extrema alicuius medij. ⁊ aīa dicit illa esse duo. scz hoc ꝑus et hoc posterius. q̄si numerando ꝑus et posterius in motu. tunc hoc dicimus esse tempus. Patz igit̄ q̄ tempus est numerus motus ſm ꝑus ⁊ posterius etiam diffinitiue. q̄ sibi ꝯueniūt ꝯditiōes bone diffinitionis

Correlarū ꝑmū. Rerū ꝙescentiuz esse: ꝑt mensurari tempore. Patz ꝑ Aresto. postea in textu. q̄ quies nō est negatio motus simplicit̄. sed est negatio motus in subiecto apto nato moueri. et ꝓ ꝯs esse rei quiescentis est eē rei transmutabilis. ꝓ ꝯsequens a tempore mensurabilis

Correlarū secūdū ꝑus ⁊ posteri⁹ diffiniunt̄ tpe ⁊ ecōtra: nō tñ circulatiōe ꝓhibita. Ptz q̄ duplex est ꝑus et posteri⁹. Unū est in motu. ⁊ ꝑ tale ꝑus ⁊ posterius diffinit̄ tēpus. Aliud est ꝑus ⁊ posterius in tpe. ⁊ illa diffinitū tur ꝑ tēpus Ad rōnes ad ꝑmū dr̄ q̄ tēp⁹ nō est absolute numerus. sed est numer⁹ mot⁹ qui est de genere ꝯtinuoꝝ Ad secūdā dicit̄ q̄ tēpus nō est numer⁹ mobilis q̄tum ad id qđ est. sed q̄tum ad motū localē eius. sed quies mensurat̄ ꝑ accidens tpe. q̄ est ꝑ uatio mot⁹. qui per se tpe mensurat̄ Ad terciaz dicit̄ q̄ hoc vltimū ꝯplexū ponit̄ ꝓ differentia specifica tpis. et g̃ nō superfluit in diffinitione.

**Querit̄ quarto.** Utrū sit idē nunc in toto tpe: vel alterū et alterū ꝯtinue. Et q̄ ista q̄stio mouet̄ a phō in littera. ideo eius ꝓbatiōes ⁊ improbatiōes in p̄sentiaꝝ reliquūtur. quia possunt copiose colligi ex textu

**Maior. Nūc vnū et idem re: manet in toto motu ꝯtinue. Minor. Per ipsum totum motū: nūc est ſm rōnem diuersum Conclusio. Per totū igit̄ tempus nūc est idem re: sed incessanter diuersificat̄ ratione**

Propositio maior sic declarat̄. q̄ sicut se habet mobile in motu. ita se hz nūc in tempore ⁊ motu. sed mobile manet materialiter idem in toto motu. sicut corpus in teatro ⁊ in foro. igit̄ ip̄m nūc manet ꝯtinue idē. Etiā si imaginemur q̄ punctus suo fluxu causet lineā. tūc manet idez punctus ſm substam ꝯtinue in toto fluxu. ita sil'r in toto fluxu tpis est idem nūc ſm substam. Minor ꝓbat̄ sil'iter de mobili. q̄ mobile scz Corpus in teatro ſm rōnez loci diuersificat̄ et in foro. ergo sil'iter est de nunc qđ ꝯtinue copulat ad alias partes tpis. Tenet ꝯña. q̄ nunc se habet ad tēpus sicut mobile ad motū. ⁊ ergo ꝑ locū a ꝙmutata ꝓportione sicut se habet tēpus ad motū ita nunc ad mobile. et illud est memorie cōmendandū ꝓpter ea que dicta sunt Conclusio est nota ex p̄missis. et posset ꝓbari ꝑ applicatōez exempli phi de Corpore. q̄ sicut Corpus in foro ⁊ in teatro est idem numero. ⁊ tñ aliter et aliter rōne. ita est de nūc tpis Correlarū. Quatuor ꝓprietates de ipso nūc famate: sunt rōnabiliter assignate Pro quo nota q̄ ipsius nūc aliqñ assignantur tres aliqñ quatuor aliqñ plures ꝓprietates. sed sufficit tangere q̄tuor. de quib⁹ magis cōiter fit mentio. Prima est q̄ nunc est notius tpe. Secūda q̄ si nūc nō est tempus nō est. et ecōtra. Tercia q̄ tēpus diuidit̄ ſm nūc ⁊ est ꝯtinuū ſm nūc. Quarta q̄ nūc nō est ꝑs tpis sed termin⁹ Et ille ꝑ prietates manifestātur ex ꝓportiōe tpis et nūc ad motū localē ⁊ ad mobile localiter. Est aūt triplex ꝓportio. prima q̄ sicut tēpus seq̄tur motū. ita nūc seq̄tur mobile. Secūda sicut motus localis se habet ad mobile. ita temp⁹ ad nūc et ecōtra. Tercia est ſm ꝙmutatā ꝓportionē. quia sicut tēpus se hz ad motū. ita nūc ad mobile. Unde rō ꝓme ꝓprietatis est. q̄ sicut mobile cū sit hoc aliquid est notius motu. ⁊ ex eo cognoscit̄ motus. put scz mobile habz se ſm aliquā certā dispōnem. ⁊ antea habuit aliā p̄cedēte dispōnem. ⁊ postea aliam. Ita sil'iter nūc est notius tpe in q̄tum discernimus aliquā ꝑtem motus ⁊ aliquā posteriorē. Secūda patz sil'iter. q̄ si mobile nō sit nō est motus. et ita si nūc nō est tempus non est. Etiā si nō est motus non est mobile sub actu mobilitatis. et ita nō erit nūc si nō sit tēpus. Tercia ꝓprietas ptz. q̄ motus habet ꝯtinuitatē ſm q̄ vnū ⁊ idem mobile ꝯtinue mutat̄ ſm locū. et sil'iter est de tpe respectu nūc Patet etiā idem de punctō in linea. q̄ linea diuidit̄ ſm punctū ⁊ cōtinuatur ſm punctū. Est tñ differentia. q̄ linea est ꝑmanēs ⁊ etiaz punctus. sic aūt nō est de tpe ⁊ nūc. Sil'iter patz q̄rta ꝓprietas. q̄ dispositio quā habet mobile in certo situ ⁊ punctō spacij nō est pars motus. sicut nec punctus pars linee. licz sint aliquid motus ⁊ linee. ita sil'iter nūc non est ꝑs tpis. sed est aliquid eius. ergo corrolarū est verū

**Querit̄ quinto.** Utrū ꝓprietates tpis de tempore: sint ꝙuenienter assignate Pro ꝑte affirmatiua est phs in littera. qui assignat quatuor ꝓprietates ⁊ eas ꝑ ordinē ꝓbat. Prima est q̄ in tpe est quodāmodo dare minimū et quodāmodo non dare minimū. Secūda q̄ temp⁹ est

multū vel paucū.et longum vel breue.sed non velox aut tardū.Tercia q tempus est vnuz t idem simul omniuz sed successiue est diuersuz.reiterabile tm fm spēm. Quarta q motus mensurat tpe t ecōuerso. Sed p pte negatiua possent adduci aliq argumenta in copulatis posita de quib nūc supsedeo.ne videar historiā texere.

- Maior: Tempori ꝓuenienter attribuūtur: due ꝓprietates que primo ꝓnumerantur.
- Minor Duas vltimas ꝓprietates tpis cōueniens est attribui Conclusio. Igit̄ q̄tuor ꝓprietates de tpe: sunt ꝓuenienter assignate

Propositio loco maioris posita sic declaratur. qz in q̄tum tempus includit rōnem numeri sic dat in eo minimū.vt vnus dies vna hora vnus mēsis.Sed inq̄tuz habet ꝓtinuitatē sic diuidit in infinitū.Siliter declaratur secūda ꝓprietas.qz tempus rōne numeri dicit multum vel paucū.et rōne illius q est primū dicit longū vel breue. Non aū potest dici velox vel tardū.qz tempus hz rationē mensure.velox aūt t tardū habēt rōnem mensurati.Et si tempus aliqū velox vel tardū dicat.hoc est metaphorice.qz hoies existentes in delicijs dicūt q tempus velociter transit.et existentes in tristicijs dicunt q tarde pagitur.eo q delectatio videt velox t tristicia tarda t nō cito transitoria Minor fit nota ex proportione tpis ad motū.qz tempus sequit motū primi mobilis.qz simul est vnus t successiue est diuersus rediens idez specie. siliter ergo erit de tpe.Rursus ptz de alia proprietate. qz sicut motū dicimus magnū vel paruū ꝓpter tempus. sic etiaz dicim⁹ tempus longū vel breue ꝓpter motū. Et hoc est rōnabile ꝓpter ꝓportionē tpis ad motū. t motus ad spacium in quo fit motus. Constat aūt q ex spacio ptransito cognoscūt q̄titatē motus t ecōtra.et siliter erit de tēpore.g tē Conclusio erit ex dictis manifesta. Sed argumenta que possent in ꝓtrariū argui querant hincinde in copulatis

**Querit sexto** Utruz facta tripertita diuisiōe circa esse: quodlibet mēbrum sit p tempus mēsurabile Pro parte negatiua est ph̄us in littera.qui dicit q illa que semp sunt nō mensurant tempore. Et hoc ꝓbat duab cōditionib que ꝓueniūt illis q̄ sunt in tempore.vt ptz circa litteram

Sed p pte affirmatiua arguit.qz celū semp est et tamen mensurat tempore

- Maior. Non sunt temporalia neq mensurantur tēpore: que semp habent aut semper carent esse. Minor. Nō quādoq habet t q̄ / q̄ priuatur esse: est temporale seu per tempus mensurabile Conclusio. Data igit̄ triparti / ta diuisione circa esse: vnū mēbrū tantū est per tempus mensurabile

Prima pars maioris pz p duas ꝓditōes eoz que sūt in tpe. Prima est q excedūtur a tpe.sicut omne eo qd est in numero est dare numerū maiorē. Secūduz q patitur a tpe passione corruptiua.sicut hoies dicūtur mori ex senectute licet improprie.sed neutrū istoz ꝓpetit ei qd semper est inq̄tum hmōi. Secūda ps maioris ptz sil'r. quia quecūq mēsurant tpe sunt mobilia. eo q tempo est mensura motus.sed ea que sunt ꝓhibita ab esse nō sunt mobilia.vt latius pz inferius in textu. Minor ptz. qz talia ꝓueniūt ꝓditiones p̄memorate Conclusio patz.quia tripliciter aliq ꝓparant ad esse.quedā em habēt esse sempiternū nūq deficiens.Quedā vero ecōtra sunt ꝓhibita ab eē.sicut chimerā esse vel dyametz q̄drati ꝓmēsurari coste.Alia sunt que q̄q habēt esse et q̄q puant ipso esse.sicut generabilia t corruptibilia.et illis vltimis solū ꝓuenit tempe mensurari.Et p tanto verificat illud metriste.Omnia tēpus habēt.sed nō hꝫent oia tempus.qz multa sunt que supgrediūtur mensurā tpis Correlariū p mū.Substātie separate:nō sunt mensurabiles tpe. Patz qz tēpus est numerus motus p se t primo. t p ꝓsequens alioz inq̄tum sunt mobilia.sed in substātijs separatis est negatiue motus sine aptitudine ad illum

Correlariū secūdū.fm se t ꝓprie tempus nō est cā generatiōis nec corruptiōis. Patz qz generatio et esse magis attribuit generanti et agenti.sed corruptio magis p prie attribuit motui. Etiā tempus nō est nisi numerus motus.t sic ex parte ipsius nec est generatio nec corruptio.sed tm ꝓpter ꝓnexionē quā habet tempus cum motu dicit esse cā corruptiōis.sicut motus qui facit subiectum distare seu discedere a dispōne in qua pus erat Correlariū terciū. Tēpori licet raro:attribuit aliq pfectio. Patet ꝓbi gr̄a.qz dr primo Ethicoz q iuuenes sunt inutiles auditores moralis phie ꝓpter inexperientiā.et econtra senes sunt idonei auditores . Et sexto Ethicoz dr q dictis senū est assentiendū tanq̄ pncipijs ꝓpter experientiā Et iterū primo Ethicoz dr q tēpus est bonus cooperator ad augmentū cognitiōis.nam sciētie suscipiūt augmentū successiue in tpe. Et sic aliquid pfectiōis p̄ attribui tpi. sed hoc est raro t magis improprie q̄ si corruptio attribuat tpi Ad rōem dicendū. q corpora celestia q̄tum ad esse subale transcendūt tempus.sed q̄tum ad esse in determinato vbi sic tpe mensurāt.

**Querit septimo** Utrū omniū diuersoz motuū:sit tēpus numero vnū. Pro parte affirmatiua est ph̄s in littera.qui dicit q tēpus simpliciter est vnū t fm q̄d variatur fm partes tpis. Etiā accīs habet numeruz a suo subiecto a quo indiuiduat.sed subiectū tpis est vnum numero.scz motus primi mobilis .g t tempus. Sed p parte negatiua arguit primo sic.qz tēpus est mēsura omniū motuū.g multiplicat ad multiplicatōem illoz. Et si dicat q nō est prima mensura omniū motuū.sed solū primi motus in quo etiā est subiectiue. Contra hoc arguit qz si sic seqretur q nihil pcipiens de motu celi nichil pceperet de tēpore.qd est manifeste falsum

- Maior. Et si dissimiliter tamen mot⁹ omnis: est tempore mensurabilis Minor. Tēpus nullius alterius: est passio q̄ primi mot⁹.
- Conclusio. Ex predictis igitur est perspicuum omniū diuersoz motuū: non plura esse tēpora sed vnū solum

Maior ptz p Aresto.in littera.nam motus primi mobilis mensurabilis est tempore fm eius ptes.licet nō fm eius totalitatē si ponat q sit ꝓpetuus. Siliter in oi motu est dare velocitatē prius t posterius. q ptinent ad tempus.igit tē.Sed q dissimiliter patz.qz tempus est pus mēsura motus primi t psequenter alioz Minor ꝓbatur. qz tempus sortit suas ꝓditiones ex motu primi mobilis. sicut passio sortit suas ꝓditiones ex subiecto ex cuius p̄n

tipys oritur. Patz qz de rone tpis est esse mensurā motuū.et hoc potissime ꝓpetit ꝓmo motui.eo q ꝓmū i vno quoqz genere est mensura alioꝝ.hinc est q illius motus ꝓpria passio est tempus. Et hec est sententia Aristotelis hic et decimo metaphisice. Conclusio patz.qz passio multiplicat ad multiplicatiōem sui subiecti.sed mensura nō multiplicat ad multiplicatōem mensuratoꝝ.ergo nō obstante q tēpus sit mensura omniū ⁊ diuersoꝝ motuū.nihilominus qz est subiectiue solū in motu ꝓmi mobilis.sic dicē vnū tempus omniū Corrolariū. Nō solum tempus est mensura motuū:sed etiā motus est temporis metrū. Patz ꝓma pars corrolarij ex diffinitiōe tēporis.in qua dr q tempus est numerus motus. Sed se cūda patz exemplariter .qz diem vel annū dr esse ꝓpletū attendendo ad motū celi. Et licet ibi sit circulatio.tñ est alterius generis.et ergo nō est ꝓhibita. Unde ꝑ motuz cognoscimus de tpe q̄ sit eius q̄ntitas.scz an dies vel annus.sed per tempus cognoscimus de motu cuius q̄titatis sit.scz an vnius diei vel vnius anni. Ad rationes ꝓma soluta est.Sed ad secūdā dōm q motus celi dupliciter ꝯcipitur.vno mō in se.Alio mō in suo effectu. et ꝑci pitur in motib⁹ istoꝝ inferioꝝ quoꝝ est causa. Et ista secūda ꝯceptio sufficit ad ꝯceptionē temporis

**Querit octauo.** Utrū cōuenienter temporis existentia:dicat dependere ab aīa Huius questionis difficultas ꝓplexa est apud multos.qz tempus dr esse numerus motus.nihil aūt potest numerare nisi aīa intellectiua.qz numeratio fit ꝑ collationē numeratoꝝ ad vnā primam mēsuram.ꝓferre aūt est opus rōnis.videt igit q si nō sit aīa q nō erit tempus neqz numerus.sed hoc est incōueniens.qz sic tempus nō esset res nature.sed ens rōnis

**Maior.Si nō essz de facto intellectus humanus:adhuc numerus esset et tēpus Minor.Tempus non habet totalitatem seuē cōpletum:nisi per respectum ad numerantē intellectū Conclusio Igitur tempus ſm quoddam eius esse:ꝓcedi ꝑt ab aīa dependere**

Probat maior.qz reb⁹ numeratis existentib⁹.necesse est ponere q numerus sit.qz numerus dicit pluralitatez aliquoꝝ que apta nata sunt numerari. Constat aūt q nō existente aīa rōnali alijs reb⁹ ꝑmanentib⁹ remanet rerum pluralitas cū tali aptitudine. Et dr notanter intellectus humanus.qz secus est de intellectu diuino.eo q ille est causa rerū. Etiā dr hic de facto.qz si nō esset intellectus humanus possibilis.etiā nō esset aliqd numerabile. Sicut si nō eēt sensus adhuc esset sensibile.sed si sensus non posset esse.nullum esset sensibile. Pro declaratiōe minoris noto q tempus ⁊ motus nō dicūt aliqd fixum et ꝑmanens in natura.sicut homo vel asinus de quib⁹ dici potest q hūt suam totalitatē ⁊ ꝓplementū a ꝑte rei. Econtra vero motus et tempus q̄ntum ad id qd̄ actu est de ipsis a parte rei nō est nisi q̄ddaz indiuisibile.sicut nūc in tēpore ⁊ indiuisio in motu.nam vna ꝑs nō manet cum altera.sed totalitas sui esse accipit ꝑ ordinationez aīe numerantis ꝓus et posterius in motu. Et ideo signanter dicit ꝓbus q aīa non existente tempus est vtcūq̄ ens.id est imꝑfecte Conclusio ꝑz ex dictis. Etiam ꝑt sic probari.qz temp⁹ in reb⁹ nūq̄ fortit sibi ꝓus ⁊ posterius.que tū ꝑtinent ad rōnem ⁊ ad aliqd esse tēporis sed illa in apprehensione aīe sil' existūt .et ꝑ tanto dicit tēpus ab aīa dependere Et per hoc ꝑz quid sit dicendum ad argumēta ꝑ ⁊ ꝯtra facta.

**Querit nono** Utrū modus mensurandi tpis: sit tali eternitate ⁊ euiternitate eiusdem gradus ⁊ ordinis. Pro parte negatiua est cōis sententia omniū theologorum ⁊ phoꝝ.qui multiplices differētias assignāt inter has tres mensuras.de quib⁹ in sequētib⁹ videbit. Sed ꝑ parte affirmatiua arguit.impossibile est plures mensuras durationis esse simul.sed tempus eternitas ⁊ euiternitas sūt simul.ergo nō sunt mensure diuersoꝝ ordinū.sed eiusdem ordinis.

**Maior.Esse plus q̄ instans durabile:aliter et aliter mensuratur tempore euo et eternitate Minor.In predictis tamen mensuris: obseruatur q̄dam regula ꝓmunis Conclusio.Ponēda est igit supra tempus:duplex mēsura altioris gradus**

Maior pz.qz in aliquib⁹ reperitur esse in q̄dam successione ita q incipit ⁊ finit in tēpore .⁊ taliuz mensura dicit tempus.qz tempus est mensura rerum trāsmutabiliū in esse ⁊ operari.In alijs vero inuenitur esse rerū intrāsmutabile.qd̄ tñ ꝑt admittere trāsmutatōem in aliquib⁹ accidentib⁹.sicut patz in corporib⁹ celestib⁹ ⁊ in intelligētijs Nam corpora celestia ſm suū esse substantiale sunt ꝑpetua.sed transmutant ſm locuz. Et intelligentie hūt esse substantiale sempiterne a parte post. sed vicissim habent successionem in actib⁹ intelligendi ⁊ volendi.et horū esse mensuratur euo.qd̄ est altioris ordinis q̄ tēpus. In deo aūt inuenit esse penitus elongatū ab omni mutatione.⁊ ideo mensurat eternitate. Et dicit notanter in maiore eē plus q̄ instans imobile.qz illa que soluz per instans durant ſm diuersa instātia habēt alias ⁊ diuersas mēsuras qz illud qd̄ durat ꝑcise per instans tpis hz ꝑ mensura instans tpis.sed illa que sunt simul natura hūt ꝓ mensura instās nature. Et ita sil' dōm est de instātib⁹ naturalis intelligentie ⁊ originis. Minor ptz qz regula cōis est q suprem⁹ inferioris ⁊ infimū superioris ordinis habēt multā silitudinez.sed hec regula ꝓsiderari ꝑt in ꝓdictis mensuris.qz motus ꝓmi mobilis est regularis simplicissimus ⁊ paucioris diuersitatis ideo appropinquat infimis que euo mensurantur .Similiter suprema intelligētia appropinquat cum his in quib⁹ inuenit eternitas per participationem Conclusio sic ostenditur .qz mensura et mensuratū debent esse homogenea loquēdo de mēsura ꝓprie respectu sui mensurati.et ideo oportet differentiam mensurarū inuestigare iuxta ꝓditiōem mensuratorum.sed quia res ꝓprie mensurantur ſm durationez sui esse.ideo ſm q esse diuersimode in diuersis inuenit ſm h diuersimode assignantur mensure durationū. Et etiam ſm gradum ⁊ ordinem ipsius esse sumitur gradus ⁊ ordo mensurarū.sed esse rerum temporaliū est infimū.ergo tempus quod est mensura illarum rerum tenet infimū locum Ad rōnem dicendū q plures mensure durationum vnius generis non possunt esse simul.sz iste mēsure de quib⁹ dictum est sunt diuersorum generū. Etiaz ille mensure sunt sibi inuicem subordinate.ergo se simul ꝓpatiūtur.quia tempus subordinatur euo et euū eternitati. Et sic ptz responsio huiꝰ q̄stit. Et tantū de quarto

Transmutatur autē infinitās

# Circa materi-

am quinti libri phisicorum Queritꝫ primo. vtrum in singulis quinqꝫ ad motum ꝓcurrentibus: inueniri possit trimembris diuisio motus Pro declaratione huius questi noto primo q̄ Aristoteles in omni motu ponit quinqꝫ concurrere. scz mouens. mobile. duos terminos. et tempus mensurans motum. Noto secūdo q̄ motus tripliciter potest alicui attribui. vno modo per accidens. sicut sorte ambulante si sit musicus dicimus musicum ambulare. quia tam ambulatio q̄ musica accidunt sorti. Alio modo alicui attribuitur motus propter partem. Sicut si torax alicuius sanetur. dicim⁹ hoiem sanari. Tercio attribuit alicui mot⁹ ꝑmo et fm se quia fm se totum et non propter alterum. Sicut totus homo dicitur moueri localiter per se primo quando toti homini conuenit talis motus. Et ista diuisio trimembris potest applicari singulis ad motum requisitis. quare patet questum pro parte affirmatiua Sed pro parte negatiua arguitur primo. quia philosoph⁹ octauo phisicorum diuidens motum ex parte eorum que mouetur ponit solum duo membra. ergo illa diuisio hic erit superflua. Secūdo sic. omnis motus accidit mobili z est extra substantiam eius. ergo nullus motus conuenit mobili fm se

**Maior. Motus tripliciter attribuitur mobili: et totiens mouenti. Minor. Ceteris tribus ad motum concurrentibus: competit tripertita diuisio mot⁹ Cōclusio Cū igitur quinqꝫ sint in motu necessaria: singulis ipsorū ꝓuenit diuisio motus tripertita.**

Prima pars maioris patet inductiue per secundum notabile premissum. vbi exemplificatum fuit de mobili Secūda pars patet. quia dicimus albus edificare si dominicator albi edificet. Similiter dicimus q̄ homo percutit quia manus eius percutit. Et dicimus medicum sanare. quod sibi conuenit per se et primo Minor patet primo de termino ad quem. quia illud quod dealbatur dicimus q̄ mutatur in id quod intelligitur. eo q̄ albedo intelligitur. Secūdo dicitur aliquid mutari in colorem. quia mutatur in albedinez que est pars coloris subiectiua. vel de illo qui vadit athenas dicim⁹ q̄ vadit europam cuius athenis est pars. sed illud quod dealbatur primo et per se mouetur ad albedinem. Et pari modo declarari potest de termino a quo. Similiter ex parte tēporis potest dici. quia dicimus q̄ aliquis vadit per calorem. eo q̄ tempus est caliduz. Et dicimus q̄ aliquis currit in die. quia ī aliqua parte diei. Si vero ei⁹ cursus duret per totum diem. tunc dicitur currere per totum diem

Conclusio quo ad primā particulam patet. q̄ oportet in omni motu esse mouens mobile et tempus et duos terminos. scz a quo et ad quem. Sed secunda pars patet ex dictis. Corrolarium primum. In motus attributione: reperiuntur quedam analogie. Patz ex dictis Corrolarium secundum. Motus a termino ad quem. habet nomen speciem et rationem Patet quia hec tria pari passu incedunt. sed motus habet denominationem a termino ad quem. vt probatur clare in litera. quia terminus a quo abiicitur. sed terminus ad quē acquiritur. ergo etiam habet speciem et rationem ab eodem Ad rationes ad primam dicitur q̄ motus dupliciter dicitur per accidens. Vno modo quia conuenit mobili fm partem. vel quia nullam connexionem habet ad ipsum. et sic motus fm partem etiam vocatur per accidens. et sic loquitur de motu per accidens octauo phisicorum. Alio modo dicitur motus per accidens. quia nullam habet cōnexionem et mobile. Et sic loquitur de motu per accidens philosophus hic in principio quinti.

Ad secūdam dicendum. q̄ licet omnis motus accidat mobili naturaliter capto. tamen aliquis motus conuenit per se mobili formaliter accepto. Sicut exempli gratia. calefactio accidit aque. scz q̄ se ꝓuenit calefactibili.

# Queritꝫ secūdo.

Vtrūz tantū tres sint species mutationis per se: scz generatio corruptio z motus dictus prius. Pro declatione questi notandum. q̄ Aristoteles dicit notanter duo de mutatione. Primū est. q̄ est inter duos terminos quorum vnus est posterior et alius prior. Secūdū est q̄ termini mutationis possunt imaginari fm quadruplicem ꝓbinationem. videlicet. q̄ aut est de subiecto in subiectum. id est de termino affirmatiue designato ad terminū affirmatiue designatū. vt de albo in nigrum. Aut de nō subiecto in subiectum. id est de termino negato in affirmatum. sicut generatio. Aut de subiecto in nō subiectū. sicut corruptio. Aut de termino negato in terminū negatū. Et iuxta hanc diuisionē inuestigat species ipsius mutationis. et ꝓcludit q̄ soluz fm tres primas ꝓbinationes sumūtur tres spēs mutatiōis Et per hoc relinquitur questio nota pro parte affirmatiua. Sed pro parte negatiua arguo vnico argumento. quia motus non est distinctus ꝓtra generationem et corruptionem. ergo nō erunt tres species mutatiōis distincte. Antecedens ꝓbatur. quia generatio et corruptio sunt species motus. vt dicitur in postpredicamentis et tercio huius

**Maior. Termini mutationis: cōbinantur quatuor modis. Minor. Ex ambobus terminis negatiuis: non sumitur aliqua spēs mutationis Conclusio. Et si quatuor modis ꝓbinentur mutationis termini: ꝓtingit tamen solum tres species mutationis ex eis sumi**

Propositio maior pz ex imediate dictis. Sed minor ꝓbat. q̄ omnis mutatio est inter opposita. sed due negationes nō opponūtur respectu eiusdē subiecti. ergo nō ꝓstituūt spēm mutationis. Minor sub sumpta probat exemplariter. q̄ nō esse hominē et nō esse asinū de eodem dicunt. scz de lapide Et ergo sicut in actu rōnis ex puris negatiuis nō fit bonus syllogism⁹. ita in actu nature ex ambob⁹ terminis negatis nō sumitur aliqua spēs mutationis. Posset etiā minor ostendi ꝑ sufficientiā. q̄ vbicūq̄ est mutatio ibi inuenit prius z posterius. vel ergo illa sunt in mutatione successiue. aut instātanee. Si successiue sic est mutatio de subiecto in subiectū. Si instātanee hoc est dupliciter. q̄ vel talis mutatio terminat ad esse et sic est generatio. aut fmiat ad nō esse. z sic ē corruptio